

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU

ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
Tel. (0-61) 852-15-17, 852-77-50, Fax (0-61) 851-86-44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 17 marca 2008 r.

RPZ – 61/1/08/KCh

DECYZJA nr RPZ 7 /2008

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. nr 134 poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uznaje się stosowanie przez Piotra Ziemiłowicza, prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą „Echostar Studio” Zakład Techniki Satelitarnej w Poznaniu postanowień „Umowy promocyjnej”, której przedmiotem jest dostarczanie do gniazd Użytkownika sygnału polskich i zagranicznych stacji telewizyjnych w obrębie określonych kanałów telewizyjnych, postanowień o treści:

1. „(...), zmiana wysokości opłaty nie jest zmianą warunków umowy i nie wymaga podpisania aneksu” (§ 3 pkt 7 zdanie pierwsze Umowy),
2. „Echostar zastrzega sobie prawo odłączenia przyłącza bez uprzedniego zawiadomienia w przypadku, gdy: 1) Użytkownik nie uiszcza opłat w okresie dwóch miesięcy. 2) Użytkownik nie dotrzyma warunków zawartej umowy. 3) Niezapłacone zobowiązania Użytkownika w stosunku do Echostar przekraczają 50 zł. Ponowne podłączenie do sieci nastąpi po zapłaceniu przez Użytkownika zaległości powiększonych o ustawowe odsetki za zwłokę oraz dodatkowej opłaty za powtórne włączenie w wysokości 49 zł” (§ 5 Umowy).

- za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień

wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego i **stwierdza się zaniechanie jej stosowania.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 2 stycznia 2008 r., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczął z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Piotra Ziemińwicza prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą „Echostar Studio” Zakład Techniki Satelitarnej w Poznaniu (dalej również: Przedsiębiorca), praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu w „Umowie promocyjnej”, której przedmiotem jest dostarczanie do gniazda Użytkownika sygnału polskich i zagranicznych stacji telewizyjnych w obrębie określonych kanałów telewizyjnych, postanowień umownych wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie § 3 pkt 7 zdanie pierwsze i § 5 Umowy promocyjnej.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania, w piśmie z dnia 16 stycznia 2008 r. Przedsiębiorca poinformował, iż przedmiotowa Umowa promocyjna obowiązywała od kwietnia 2007 r. oraz, że łącznie zawarto 52 umowy tego typu na terenie miasta Poznania. Jednocześnie stwierdził, iż w związku z postanowieniem o wszczęciu postępowania w przedmiotowej sprawie, podjął działania polegające na wyeliminowaniu kwestionowanych przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zapisów w umowie, do których należą:

- 1) opracowanie poprawionej wersji umowy, w której nie ma już kwestionowanych zapisów oraz deklaracja zawierania z zainteresowanymi klientami takiej właśnie umowy od dnia 16 stycznia 2008 r.,
- 2) przygotowanie pisma do osób, z którymi jest podpisana umowa, z prośbą o zawarcie aneksu do umów podpisanych w poprzedniej wersji, wraz z deklaracją, że pisma zostaną wysłane do końca miesiąca stycznia.

Jednocześnie Przedsiębiorca dołączył nowy wzorzec „Umowy promocyjnej”, która nie zawierała postanowień zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu.

Pismem z dnia 25 stycznia 2008 r. do Przedsiębiorcy zostało skierowane zapytanie, czy ww. pismo stanowi deklarację, którą należy traktować jako wniosek o wydanie decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ww. ustawy. Zgodnie z tym przepisem, w przypadku gdy przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie art. 24 ww. ustawy, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, ponieważ wówczas Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. Podkreślono również, iż w przeciwnym razie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oczekuje wykazania, iż abonentom, którzy zawarli umowy zawierające kwestionowane postanowienia, zostały doręczone umowy o brzmieniu zgodnym z przepisami prawa. Przedsiębiorca nie udzielił odpowiedzi na powyższe zapytanie.

W związku z powyższym, Przedsiębiorcy zostało doręczone zawiadomienie o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w przedmiotowym postępowaniu wraz z informacją o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy oraz złożenia dodatkowych wyjaśnień. Korzystając z tego uprawnienia, Przedsiębiorca złożył w dniu 13 marca 2008 r. dodatkowe wyjaśnienia.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Piotr Ziemiłowicz prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą „Echostar Studio” Zakład Techniki Satelitarnej w Poznaniu, m.in. w zakresie telewizji kablowej, co wynika z zaświadczenia o dokonaniu zmiany wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, prowadzonej przez Urząd Miasta Poznania – Wydział Działalności Gospodarczej, pod numerem 03790/90/S. Obszarem działalności Przedsiębiorcy są: Mosina- ul. Sowiniecka 46, Biedrusko – ul. Zjednoczenia i Chłudowska oraz Poznań – ul. Głogowska, Piekary, Katowicka, Garbary, Międzychodzka, os. Powstańców Warszawy, os. LLP, Naramowicka oraz os. Strzeszyn Grecki.

W odniesieniu do stosowanej przez Przedsiębiorcę „Umowy promocyjnej”, której przedmiotem jest dostarczanie do gniazda Użytkownika sygnału polskich i zagranicznych stacji telewizyjnych w obrębie określonych kanałów telewizyjnych, Prezes Urzędu zakwestionował następujące zapisy:

1. „(..), zmiana wysokości opłaty nie jest zmianą warunków umowy i nie wymaga podpisania aneksu” (§ 3 pkt 7 zdanie pierwsze Umowy),
2. „Echostar zastrzega sobie prawo odłączenia przyłącza bez uprzedniego zawiadomienia w przypadku, gdy: 1) Użytkownik nie uiszcza opłat w okresie dwóch miesięcy. 2) Użytkownik nie dotrzyma warunków zawartej umowy. 3) Niezapłacone zobowiązania Użytkownika w stosunku do Echostar przekraczają 50 zł. Ponowne podłączenie do sieci nastąpi po zapłaceniu przez Użytkownika zaległości powiększonych o ustawowe odsetki za zwłokę oraz dodatkowej opłaty za powtórne włączenie w wysokości 49 zł” (§ 5 Umowy).

Przedmiotowa umowa obowiązywała od kwietnia 2007 r., łącznie zawarto [usunięto] umowy tego typu na terenie miasta Poznania. W związku z wszczęciem postępowania w przedmiotowej sprawie, opracowana została poprawiona wersja umowy, nie zawierająca kwestionowanych zapisów, która miała być stosowana od dnia 16 stycznia 2008 r. Przygotowane zostały również pisma do osób, z którymi umowa była już wcześniej podpisana, z prośbą o zawarcie aneksu do umów w poprzedniej wersji.

W piśmie z dnia 25 stycznia 2008 r. Przedsiębiorcę poinformowano, iż ciężar udowodnienia zaprzestania stosowania praktyki spoczywa na przedsiębiorcy, który winien wykazać, iż przedłożony wzorzec nowej Umowy promocyjnej został wprowadzony do stosowania. Zgodnie bowiem z art. 27 ust. 1 i 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, przy czym ciężar udowodnienia powyższych okoliczności spoczywa na przedsiębiorcy.

Obowiązkiem Przedsiębiorcy było więc przesłanie nowego, zgodnego z przepisami prawa wzorca Umowy promocyjnej do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, jak również

udowodnienie, iż w takiej postaci konkretnego dnia wchodzi on w życie i został doręczony abonentom.

W piśmie, które wpłynęło do Urzędu dnia 13 marca 2008 r., Przedsiębiorca poinformował, iż wysłał swoim abonentom aneksy do umów, w świetle których strony postanawiają wykreślić z umowy § 3 pkt 7 oraz § 5. Aneks obowiązuje z chwilą jego podpisania. Na poparcie powyższej okoliczności załączył dowody potwierdzające wysłanie ww. korespondencji. Przedsiębiorca wniósł jednocześnie o uznanie tego faktu za wystarczający do stwierdzenia, że dobrowolnie zaprzestał stosowania w umowach kwestionowanych zapisów.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Stwierdzenie istnienia przedmiotowej praktyki wymaga spełnienia dwóch przesłanek: bezprawności działania i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. „Zbiorowe interesy konsumentów” to prawa nieograniczonej liczby konsumentów, nie stanowią przy tym sumy indywidualnych interesów dających się określić, nawet licznej, grupy konsumentów.

W art. 24 ust. 2 ww. ustawy zamieszczono przykładowe wyliczenia praktyk zakazanych przez ustawodawcę. Katalog ten wymienia między innymi stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (dalej: Rejestr), o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Rejestr, zgodnie z art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., jest prowadzony przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na podstawie przekazywanych mu prawomocnych wyroków sądowych uznających postanowienie wzorca umowy za niedozwolone i zakazujących ich stosowania w obrocie z konsumentami.

Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., prawomocny wyrok uznający postanowienie umowne za niedozwolone ma, od chwili wpisania do Rejestru, skutek wobec osób trzecich. Przesłanka bezprawności przejawia się, w przypadku praktyki stosowania postanowień wpisanych do Rejestru, na naruszeniu zakazu stosowania tych postanowień w umowach zawieranych z konsumentami.

W chwili obecnej żadnych wątpliwości nie budzi fakt, iż stosowanie klauzul wpisanych do Rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przez innych przedsiębiorców aniżeli ten, którego wpis bezpośrednio dotyczy stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 29 września 2005 r., rozszerzona prawomocność materialna wyroku ma zastosowanie w stosunku do klauzul niedozwolonych o takiej samej treści (sygn. akt VI ACa 381/05). Z uzasadnienia tego wyroku można wywieść, iż rozszerzona prawomocność materialna z art. 479⁴³ k.p.c., stanowiąca podstawę do przypisania cech bezprawności w przypadku posługiwania się klauzulami wpisanymi do Rejestru, obejmuje niedozwolone klauzule umowne zawierające takie same lub zbliżone treści. Jest to uzasadnione charakterem wpisów do Rejestru, który nie odzwierciedla z jakiej umowy (wzorca umowy) zaczerpnięto postanowienie uznane przez sąd za niedozwolone, co pozwala przyjąć, że zakazana jest treść danej klauzuli we wszystkich możliwych umowach.

Najpełniejszą analizę problematyki rozszerzonej prawomocności wyroku uznającego klauzule umowne za niedozwolone zawiera uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt. III SZP 3/06). W świetle tej uchwały, niedozwolonym postanowieniem umownym jest każde, które dotyczy takiego samego zachowania, jak zawarte

w postanowieniu wpisanym do rejestru. Niedozwolone są postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, nawet jeżeli różnią się treścią, ale wywołują ten sam skutek.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, iż § 3 pkt 7 zd. 1 Umowy promocyjnej odpowiada klauzuli wpisanej do Rejestru pod nr 400 na podstawie wyroku SOKiK z dnia 19 stycznia 2005 r. (sygn. XVII Amc 2/04) o brzmieniu: „Zmiana opłaty nie powoduje konieczności zmiany umowy”. Tożsamość treści ww. klauzuli z postanowieniem § 3 pkt 7 zd. 1 Umowy promocyjnej odnosi się do zawartego tam zastrzeżenia, iż zmiana opłaty nie stanowi zmiany umowy. Zauważyć należy, że tego rodzaju postanowienia pozbawiają konsumentów prawa do wypowiedzenia umowy o charakterze ciągłym na podstawie art. 384¹ k.c. oraz stanowią jednocześnie klauzulę niedozwoloną określoną w art. 385³ pkt 20 k.c. albowiem przewidują prawo do zmiany istotnych warunków umowy (ceny) bez zagwarantowania prawa odstąpienia od umowy. Nawiązując do treści § 3 pkt 7 zd. 1 Umowy promocyjnej, którym posługuje się Echostar, podkreślenia wymaga, iż ww. uprawnienia winny przysługiwać konsumentom niezależnie od tego, czy postanowienie zawiera ważne przyczyny zmiany ceny i innych istotnych warunków świadczenia.

§ 5 Umowy promocyjnej odpowiada treści klauzuli nr 635 wpisanej do Rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 19 kwietnia 2005 r. (sygn. XVII Amc 23/05) o brzmieniu: „W przypadku zwłoki w opłacie abonenckiej Usługodawca zastrzega sobie prawo zawieszenia świadczenia usług wymienionych w § 1 bez dodatkowego powiadamiania Abonenta i uaktywnić usługę po uregulowaniu przez Abonenta zaległej należności wraz z naliczonymi umownymi odsetkami oraz opłatą za ponowną aktywację w kwocie 60 zł brutto” oraz klauzuli nr 823 wpisanej do Rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 8 czerwca 2006 r. (sygn. XVII Amc 125/05) o treści: „W przypadku kiedy Abonent nie zapłaci w terminie i na zasadach określonych w § 13 pkt 8 Regulaminu którejkolwiek z opłat przewidzianych Umową Abonencką, Regulaminem lub Cennikiem, Operator może zawiesić bądź ograniczyć świadczenie wszystkich lub niektórych usług objętych Umową Abonencką (Zawieszenie Usług). Po uiszczeniu przez Abonenta wszystkich zaległych opłat przewidzianych Umową Abonencką, Regulaminem lub Cennikiem w tym odsetek karnych i opłat administracyjnych, o których mowa w § 13 pkt 8 Regulaminu, Operator wznowi świadczenie na jego rzecz usług na dotychczasowych zasadach. W przypadku kiedy nastąpi Zawieszenie Usług wynikające z opóźnienia Abonenta w dokonywaniu płatności należnych operatorowi, wznowienie świadczenia Usług na jego rzecz będzie uwarunkowane uiszczeniem przez Abonenta opłaty dodatkowej w wysokości określonej w Cenniku”.

§ 5 Umowy promocyjnej odpowiada treści klauzuli wpisanej do Rejestru pod nr 618 na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 stycznia 2005 r. (sygn. XVII Amc 122/03) o brzmieniu: „W przypadku nie uiszczenia opłaty w terminie sygnał zostanie odłączony od gniazda. W przypadku wyrażenia przez użytkownika chęci dalszego korzystania z sygnału, wykonawca dokona przyłączenia po zapłaceniu zaległości i dokonaniu jednorazowej opłaty za ponowne przyłączenie”. § 5 Umowy promocyjnej oraz ww. klauzule dotyczą takiej samej sytuacji faktycznej. We wszystkich przypadkach, po upływie określonego terminu opóźnienia abonenta w zapłacie należności, operator telewizji kablowej uzyskuje prawo zawieszenia lub zaprzestania świadczenia usług przy jednoczesnym prawie pobierania opłaty aktywacyjnej (przyłączeniowej) w przypadku wznowienia usług. Takie klauzule należy uznać za niedozwolone ze względu na przepis art. 385³ pkt 17 k.c., według którego niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni interesy ogółu konsumentów tj. nieograniczonej liczby podmiotów, których nie da się zidentyfikować, interesy konsumentów jako zjawisko o charakterze instytucjonalnym. Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów jest spełniona, gdy działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w ich interesy jako zbiorowości. W opinii Prezesa Urzędu zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje w sposób jednoznaczny, że działania przedsiębiorcy wyczerpują przesłanki praktyki określonej w art. 24 ust. 2 ustawy. Umieszczenie w Regulaminie postanowień tożsamyh z postanowieniami wpisanymi do Rejestru, które w istotnym stopniu ograniczają uprawnienia wszystkich obecnych, jak również potencjalnych abonentów – kontrahentów Przedsiębiorcy musi być uznane za naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie ich stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W takim przypadku, na podstawie art. 27 ust. 2 ww. ustawy, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. Do stwierdzenia zaniechania stosowania praktyki konieczne jest, aby Przedsiębiorca udowodnił zaprzestanie jej stosowania, tzn. wykazał, iż przedłożony wzorec nowej Umowy promocyjnej został wprowadzony do stosowania, jak również że została dokonana zmiana wcześniej zawartych umów, zawierających tego rodzaju postanowienia. W tym kierunku podąża jedno z orzeczeń Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dotyczące praktyk polegających na narzucaniu uciążliwych warunków umów – wyrok z dnia 16 kwietnia 2007 r. „XVII Ama 53/06, w którym Sąd ten przyjął, że brak zmiany wszystkich umów, mimo zmiany wzorca - wyklucza uznanie, że przedsiębiorca zaniechał praktyki.

W ostatecznym rozrachunku Prezes Urzędu uznał, iż Przedsiębiorca uczynił zadość obowiązkowi udowodnienia zaprzestania stosowania praktyki. Podstawą do tego są wyjaśnienia zawarte w jego ostatnim piśmie, które do Urzędu wpłynęło dnia 13 marca 2008 r. wraz z załącznikami w postaci aneksu do umowy promocyjnej oraz dowody potwierdzające wysłanie przesyłek, zawierających ww. aneksy, skierowanych do abonentów.

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

Otrzymuje :

- Piotr Ziemięwicz
Z.T.S. ECHOSTAR STUDIO
Os. B. Chrobrego 36/50
60 – 681 Poznań